

Rondo Heleny Grossówny

[1]

Imię Heleny Grossówny - znanej tancerki, choreografa, aktorki i piosenkarki, jednej z największych gwiazd filmowych i rewiowych dwudziestolecia międzywojennego, a zarazem oficera AK i bohaterki Powstania Warszawskiego **- będzie nosiło rondo w rejonie ulic Łokietka, Kościuszki i Chrobrego w Toruniu.**

Wniosek w sprawie nazwania ronda złożył Krzysztof Trojanowski - mieszkaniec Torunia, a jednocześnie filmoznawca i badacz biografii Heleny Grossówny. Towarzystwo Miłośników Torunia zaopiniowało pozytywnie jego propozycję.

W tym roku przypada 112. rocznica urodzin i 22. śmierci znanej torunianki, trwają też końcowe prace nad jej książkową biografią autorstwa Adama i Beaty Wyżyńskich, historyków filmu i teatru z Warszawy.

Helena Grossówna, wybitnie utalentowana tancerka, choreograf, aktorka i piosenkarka, jedna z największych gwiazd filmowych i rewiowych dwudziestolecia międzywojennego, oficer AK i bohaterka Powstania Warszawskiego, urodziła się w Toruniu 25 listopada 1904 roku i spędziła tu dzieciństwo oraz wczesną młodość. Jej dom rodzinny, znajdujący się w dzielnicy Mokre, nie zachował się niestety do naszych czasów. Po ukończeniu szkoły średniej i kursów baletowych, w grudniu 1924 roku zadebiutowała na deskach toruńskiego Teatru Miejskiego w Księżniczce czardasza i jednocześnie doskonaliła swój warsztat taneczny i wokalny.

Od 1926 roku, już jako zawodowa tancerka, przez dwa sezony występowała w toruńskim teatrze i w działającym w jego strukturach Pomorskim Teatrze Objazdowym. Szybko zaczęła odnosić sukcesy, o których często i chętnie donosiła lokalna prasa. W 1928 roku wyjechała do Paryża, i tam uczęszczała na kursy baletowe Matyldy Krzezińskiej i Bronisławy Niżyńskiej. Odebrała także tournée baletowe po Francji, Włoszech i Szwajcarii, gdzie była gościem Ignacego Paderewskiego. Po dwóch latach powróciła do Torunia i w ciągu zaledwie jednego sezonu wystąpiła w 14 premierowych spektaklach, głównie w rewiach i operetkach, a do 17 przedstawień opracowała układy choreograficzne. W latach 1931-1933 była primabaleriną Teatru Wielkiego w Poznaniu i jednocześnie występowała w

poznańskim kabarecie literacko-artystycznym Różowa kukułka, ujawniając swe nieprzeciętnych zdolności aktorskie i wokalne. W sezonie 1933-1934 jako choreograf i tancerka kontynuowała pracę w Teatrze Miejskim w Bydgoszczy, po czym wróciła do Poznania. Sukces w wystawianej tam na scenie Teatru Nowego im. Heleny Modrzejewskiej operetce Jacht miłości przyniósł jej angaż do Warszawy i otworzył drogę do wielkiej kariery filmowej.

W latach 1935-1939 Helena Grossówna zagrała w 17 filmach, m.in. w popularnych komediach Dodek na froncie (reż. M. Waszyński, 1936), Piętro wyżej (reż. L. Trystan, 1937), Paweł i Gawęł (reż. M. Rawicz, 1938), Szczęśliwa trzynastka (reż. M. Czauski, 1938), Zapomniana melodia (reż. K. Tom, J. Fethke, 1938), Włóczęgi (reż. M. Waszyński, 1939). Wysoko oceniano również jej role dramatyczne w Strasznym dworze (reż. L. Buczkowski, 1936), Florianie (reż. L. Buczkowski, 1938), Królowej przedmieścia (reż. E. Bodo, 1938) i Testamencie profesora Wilczura (reż. L. Buczkowski, 1939). Wszechstronny talent, wyjątkowa uroda, wdzięk i temperament młodej aktorki szybko przyniosły jej uznanie krytyków i zjednały rzesze wielbicieli. Grossówna szybko stała się jedną z największych gwiazd przedwojennego kina. Pracę przed kamerą z powodzeniem łączyła z występami w stołecznych kabaretach i teatrzykach rewijowych: Cyrulik Warszawski, Wielka Rewia, Małe Qui pro Quo, oraz w Teatrze Letnim. Pasma sukcesów brutalnie przerwał wybuch wojny, udaremniając, między innymi, zaplanowane na styczeń 1940 roku tournée po Stanach Zjednoczonych.

Podczas okupacji Helena Grossówna pracowała jako kelnerka w kawiarni U filmowców przy ul. Złotej w Warszawie, występując jednocześnie w działającym tam kabarecie literackim Na Antresoli. Jako wielka patriotka już jesienią 1939 roku zaangażowała się w działalność konspiracyjną w strukturach Armii Krajowej. Walczyła w Powstaniu Warszawskim, dowodząc, w stopniu porucznika, oddziałem kobiecym batalionu Sokół. Jej odwagę i poświęcenie w walce o wolną Polskę docenił Prezydent RP na uchodźstwie, odznaczając ją wysokim odznaczeniem - Krzyżem Zasługi z Mieczami. Po upadku Powstania trafiła do obozu jenieckiego w Gross-Lubars, a stamtąd do stalagu w Oberlangen, gdzie za swoją wyjątkową postawę i poświęcenie dla innych zdobyła wielkie uznanie i szacunek współwięźniarek.

Po powrocie do kraju w 1946 roku związała się zawodowo z krakowskim Teatrem Siedem Kotów, a następnie z Teatrem Osa w Łodzi. Od 1950 roku, aż do emerytury w 1964 roku, była aktorką stołecznego Teatru Syrena. Powojenna kinematografia nie wykorzystała należycie jej talentu i artystka tylko kilka razy pojawiła się na ekranie w drugoplanowych i epizodycznych rolach, między innymi w takich filmach jak Kolorowe pończochy (reż. J. Nafeter, 1960) i O dwóch takich, co ukradli księżyc (reż. J. Batory, 1962).

Helena Grossówna zawsze z wielkim sentymentem wspominała swoje rodzinne miasto. Przed wojną i w latach powojennych często przyjeżdżała tu sama lub z rodziną, w odwiedziny do krewnych (matki i brata). Wspomnieniami z Torunia dzieliła się nie tylko w rozmowach prywatnych, ale również na forum publicznym: w programach telewizyjnych i radiowych, w felietonie dla Polskiej Kroniki Filmowej, i w prasie (np. w wywiadach dla tygodników „Panorama” i „Ekran”).

Nie bez znaczenia jest również fakt, że wielce zasłużoną dla naszego miasta postacią był pierwszy mąż Grossówny Jan Gierszał, przedsiębiorca i mecenas sztuki, który zginął w czasie okupacji w obozie koncentracyjnym. To z jego inicjatywy i przy jego finansowym wsparciu założony został na początku lat 20. ubiegłego wieku pierwszy w wolnym Toruniu polski teatr - Teatr Miejski (obecnie Teatr im. Wilama Horzycy).

Odnosińki:

[1] https://www.torun.pl/sites/default/files/rondo_grossowny_torun.jpg

